

UMRL JE NAŠ TITO

V teh kratkih in preprostih besedah sporočila, ki smo ga brali in poslušali in je presunilo Jugoslavijo pa tudi ves svet, so zajete razsežnosti tragičnega trenutka smrti, a tudi veličine in pomembnosti življenja človeka—revolucionarja, legendarnega vrhovnega komandanta, predsednika države in politika, ki je videl in oblikoval podobo novega sveta — hkrati z vsem tem pa tudi najbolj pristna iskrenost človeškega odnosa med njim in ljudstvom, ki jo lahko izpovesta človekova misel in čustvovanje.

V teh nekaj dneh po njegovi smrti se vse to potrjuje in izpričuje, ne samo pri nas doma, marveč tudi v svetu. V tem smislu je bilo izrečenih toliko besed in izraženih toliko občutkov, da se pomena njegovega življenja in dela in nenadomestljivosti njegove odsotnosti zavedamo v novih, širših dimenzijah in smo mu še posebej hvaležni, da je s svojim upiranjem smrti, kot svoje zadnje dejanje spreminjal travmo nenadnega odhoda v naravno, nam vsem enako dodeljeno usodo človeške smrti ter s tem znova utrdil zaupanje in povzdignil vero v bodočnost, ki ima poreklo v revolucionarnem boju in borbi za nacionalno osvoboditev, v graditvi domovine in razvijanju socialističnih družbenih odnosov do samoupravljanja, v jasno in trdno usmeritev našega dela in življenja v prihodnosti.

V dolgih letih svojega neutrudnega in brezkompromisnega boja je Tito kot komunist in voditelj partije, kot komandant osvobodilnega boja in kot predsednik majhno, zaostalo, zaničljivo imenovano "balkansko" deželo, nasičeno z verskimi nestrpnostmi, nacionalnimi šovinizmi in mnogoterimi antagonizmi preteklosti, brezobzirno izrabljano od domačega in tujega kapitala ter nazadnje sramotno izdano, pregaženo ter razdeljeno med fašistične osvajalce, strnil in osvobodil ter jo s svojimi velikimi sodelavci Kardeljem, Kidričem, Pijadem, Bakaričem, Vlahovičem in drugimi ter z voljo in delom ljudstva razvil v samostojno in samozavestno demokratično skupnost, ki se je odločno usmerila v socializem po svoji lastni poti in se potrdila v samoupravnem konceptu, ki pomeni najmodrejšo, najbolj

naravno in najbolj potrebno razvijanje marksistične teorije in prakse.

To pa je bilo mogoče doseči le zato, ker je prav Tito zasejal idejo svobode tako globoko v zavest jugoslovanskih ljudi, da je nikoli ni več mogoče izkoreniniti, marveč se lahko samo še razvija in postaja še bolj mogočna in vse bolj splošna. Kajti ta ideja, očiščena dogmatskih zarastlin, daje nenehno moč za uresničevanje enakopravnih odnosov med narodi in narodnostmi, za uveljavljanje po vsem svetu enakopravne pravice, da človek sam odloča o svojem življenju in delu, svojem lastnem in našem skupnem, ter tako njega samega in svet odločilno spreminja v njegovi biti. Tito, nosilec te svobodoljubnosti, je lahko s svojo človečnostjo in pogumom ter oborožen z marksistično mislijo ter politično modrostjo in izkušnjo tudi v odločilnih trenutkih, ki so bili videti grozeče brezizhodni, vselej našel ustrezno odločitev, ki ni samo osupnila in pretresla sveta, marveč je pomenila tudi revolucionarno in zgodovinsko spremembo.

Ob tem svojem neumornem in odgovornem delu in prav asketskem načinu življenja pa je bil Tito vsekoli človeško sproščen in je svojo ljubezen in radost do življenja prenašal med ljudi, tako da je bilo naše skupno življenje kljub boju, delu in tudi žrtvam vse bolj sproščeno, zadovoljno in mirno, vse bolj tako, kakršno pravo življenje tudi mora biti. S tem pa se je v ljudeh razraščala zavest zadoščanja, da je bilo opravljeno veliko delo, ki se izpričuje v naši jugoslovanski skupnosti in se vzpodbujajoče uveljavlja tudi v svetu. V tem je ponovno potrdilo in vodilo, da je lahko pred nami samo nadaljevanje opravljene poti, ki jo je začel, usmerjal in utrjeval tovariš Tito.

Predsednik Tito je včasih z obžalovanjem ugotavljal, da ima premalo časa, da bi lahko tekoče spremljal in dojemal vsa kulturna dogajanja. Vendar je vselej našel čas za film, ki je bil njegova posebna ljubezen, še posebej domači. Videl je domala vse naše filme, nekatere tudi po večkrat. Seveda je vselej tudi izpovedal

svoje doživetje, a povedal tudi svojo kritično misel. Ljubezno in z veseljem, včasih tudi z zaskrbljenostjo in nejevoljo, a nikoli ukazujoče. Nekajkrat je s svojimi mislimi opredelil koordinate naši kinematografiji in je tudi v najtežjih trenutkih, ki jih je doživljal naš film, ostal na njegovi strani.

Bil je dolga leta pokrovitelj puljskega festivala, pogosto je prišel v festivalsko areno in vselej je bil njegov prihod poseben praznik za filmske delavce in za navdušene gledalce. Večkrat se je odzval želji filmskih delavcev in posedel z njimi po predstavi v areni ali pa jih je sam povabil k sebi na otok Vango ali na Brdo ter se z njimi pogovarjal o filmih in seveda tudi o kar naprej odprtih vprašanjih naše kinematografije.

Pozorno je poslušal in potrdil, da je tudi filmska kultura stvar vse naše skupnosti — seveda tudi njegova — a je zelo jasno povedal, da smo predvsem filmski delavci sami upravičeni in dolžni urejevati stvari, premagovati antagonizme med posameznimi področji ter vztrajno tudi v kinematografiji uveljavljati samoupravni koncept, predvsem pa v svojem ustvarjanju iskati take filmske izpovedi, ki bodo idejno in estetsko na najustreznejši način umetniško oblikovale podobo našega človeka in našega življenja.

Dolga leta smo imeli v društvu slovenskih filmskih delavcev podobo, na kateri je predsednik s kamero v roki. Nekako smo se zaradi tega čutili še posebej povezani — in res smo bili. Ta povezava seveda ostaja še naprej, četudi ga ne bo več med nami.

Kajti tudi film je bil kot zavestno organizirana kulturna in umetniška dejavnost porojen iz silnic njegovega vzgiba, kot rezultat osvobodilnega boja in revolucije in je zato tudi del njegove velike dediščine, ki nam jo prepušča za naše prihodnje življenje in delo.

In ko se danes poslavljamo od njega, se še s posebno hvaležnostjo spominjamo njegovega odnosa do domačega filma. Tudi za to drobno, a dragoceno filmsko prijateljstvo, ob vsem tistem velikem in pomembnem hvala in Slava!